

GEOPARK HEUVELRUG

(in oprichting)

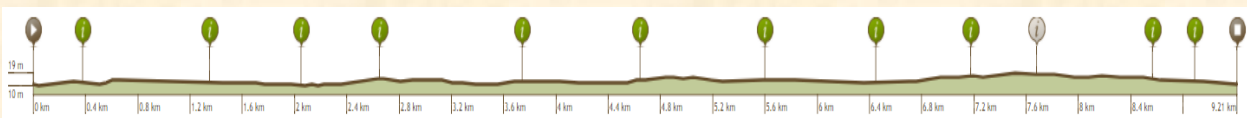
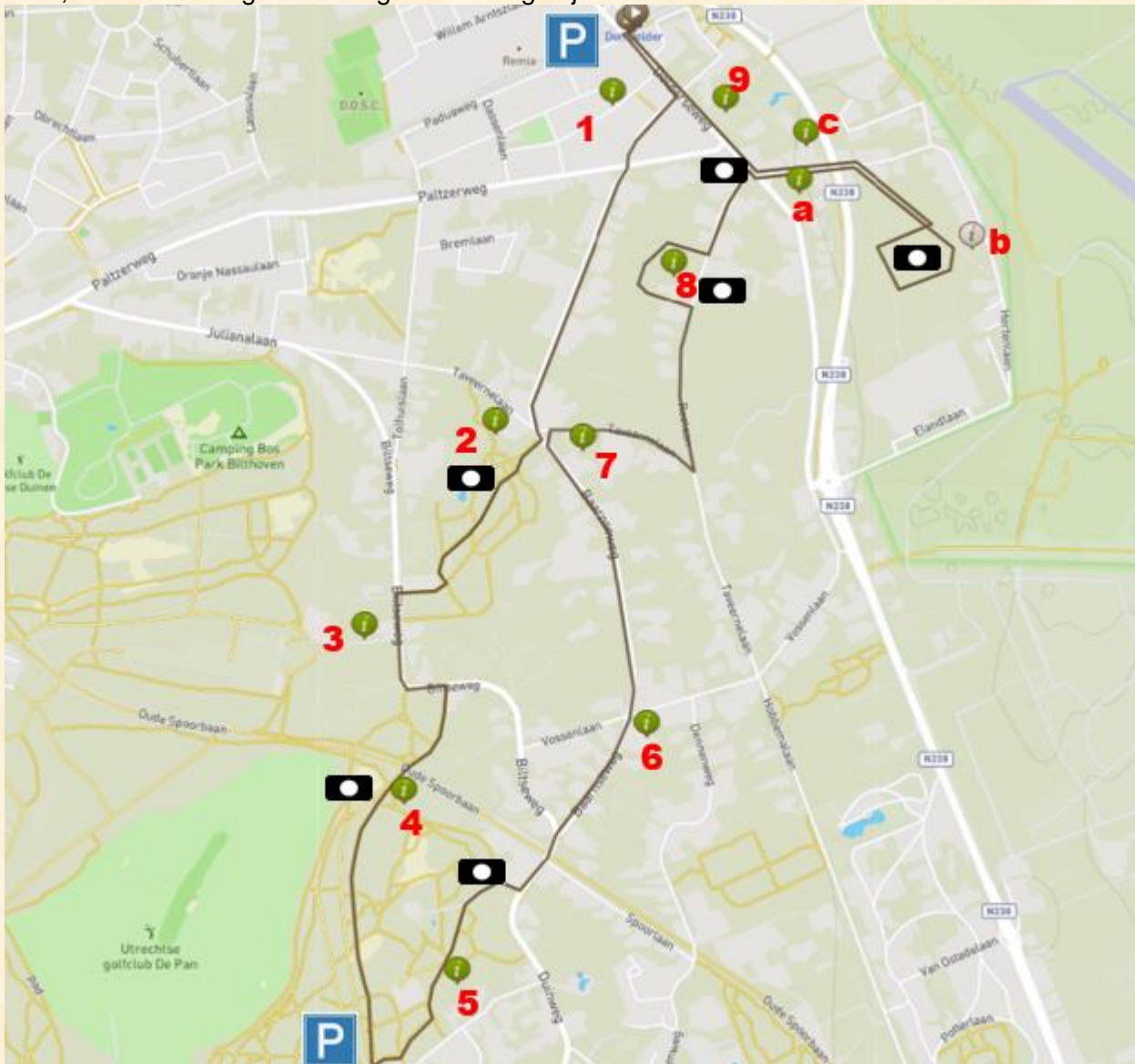
Op Geopad 113

06-03-2018

Het groene villapark Bosch en Duin

Wie al wandelend een representatief beeld van de geomorfologische gesteldheid, de goed doorgankelijke lommerrijke natuurgebieden en de boeiende architectuur van de villabuurt Bosch en Duin wil krijgen kan het beste het hierna beschreven geopad lopen.

De 9,2 kilometer lange route begint en eindigt bij het NS-station Den Dolder.

Route 9,2 km. Voor de GPS RouteYou versie, [klik hier](#).

1. Vanuit het station lopen we eerst langs de winkels van de Dolderseweg naar het begin van de landelijke en lommerrijke Baarnseweg die we rechtsaf inslaan. Nu volgen we enige tijd de Baarnseweg. Net voor de Paltzerweg staat rechts een architectonisch boeiend twee-onder-een-kap huis. Na het oversteken van de Paltzerweg brengt de Baarnseweg ons naar een viersprong, waar we links een classicistisch uitzienend nieuw landhuis zien staan.

2. Tegenover de viersprong kunnen we het reservaat Biltseweg in. Het is een bosgebied met enkele kleine heiderestanten. Een diagonaal door het gebied lopend pad gaat naar de weg waaraan het reservaat zijn naam ontleent. Het verdient aanbeveling tussentijds rechts de rand op te zoeken van een markant bekken. Dat begrenst het reservaat aan de westkant. Daar staat ook een bankje waarvandaan de laagte is te overzien.

3. Voorbij het reservaat volgt de route links de Biltseweg. We komen dan terecht in een deel van Bosch en Duin waar verscheidene gepleisterde villa's al in de jaren 1907-1911 werden gebouwd. Tegenover een scherpe bocht naar links ligt het vrij ver van de Biltseweg gelegen huis Groot Have Dat is mede door zijn paradijselijke omgeving een inspirerend voorbeeld van zulke villabouw. Even na de scherpe bocht komen we rechts in een stukje van het voormalige landgoed Tannenberg. Al snel steken we het fietspad over dat ligt op het tracé van de voormalige spoorlijn naar Zeist.

4. Na een kleine zandverstuiving buigt het pad naar links. Het loopt dan honderden meters dicht langs de grens met de gemeente De Bilt. Voorbij een andere kleine zandverstuiving kunnen we links naar een parkeerterrein met een informatiepaneel.

5. Van daaruit volgt het geopad een eindje een door het Utrechts Landschap gemarkeerde wandelroute. Links passeren we dan na enige tijd de ommuurde tuin van het landgoed Tannenberg. Rechts maskeert de bosvegetatie intussen een kronkelend dijkachtig zandruggetje. Over de kruinen hiervan loopt een smal voetpaadje.

Op een gegeven moment slaat de wandelroute van het Utrechts Landschap linksaf. We gaan dan rechtsaf om de verharde Duinweg op te zoeken. Bij deze weg staan diverse huizen uit het begin van de twintigste eeuw. Aan de linkerkant zullen enkele daarvan de aandacht trekken. Het gaat vooral om de grote dakkapellen van het lage blokje Duinweg 31-33. Verderop kruist het geopad opnieuw het fietspad dat op het tracé van de voormalige spoorlijn naar Zeist werd aangelegd. We gaan daarna rechtdoor het deel van de Baarnseweg aflopen dat we nog niet bezochten.

6. Vrij snel komen we dan langs het classicistische huis Kessler. Na het kruisen van de Vossenlaan zijn nog allerlei andere architectonische verrassingen te zien. Het gaat in het bijzonder om het door Karel de Bazal ontworpen hoofdgebouw van het minibus De Horst. Daarna buigt de Baarnseweg onderaan een hoog duin naar links. Verderop ligt het kruispunt waar we de Baarnseweg verlieten.

7. Op dat kruispunt gaan we rechtsaf. Een deel van de Taveernelaan met flauwe bochten leidt ons naar de Reelaan, waar de georoute linksaf slaat. Rechts zijn dan de duinen en bosvegetaties van het omrasterde landgoed Warna te zien.

8. Tegenover de noordwesthoek van het landgoed biedt een doodlopend onverhard bosweggetje de mogelijkheid een ommetje te maken via het kleine reservaat Reelaan.

Aan het eind van het weggetje moeten we weer rechtsaf. Al snel is het markantste deel van het duinrugstelsel te zien; dat vormt de noordwestrand van het gebied. Het hoofdpad leidt ons intussen echter over vrijwel vlak terrein terug naar de Reelaan waar we linksaf slaan.

Nu we er toch zo dichtbij zijn is het verleidelijk nog een kijkje te nemen in het reservaat Numansbos van het Utrechts Landschap.

a. Hiervoor moeten we eerst even de Hertenaan volgen. Dit doen we tot voorbij de kruising met de Nieuwe Dolderse Weg. Intussen is attractieve architectuur uit het Interbellum te zien. Voorbij de Nieuwe Dolderse Weg kunnen we rechts vrijwel direct het bos in.

b. Een vrij lange rechte laan wekt de illusie dat we in een uitgestrekt bosgebied terecht zijn gekomen. Evenals de meeste andere reservaten ten zuiden van Den Dolder is het Numansbos vrij klein en grotendeels door lintbebouwing omgeven geraakt. We kunnen snel een representatief beeld van het reservaat krijgen door de laan grotendeels af te lopen en vervolgens kort na elkaar twee keer schuin rechtsaf te slaan. Wie goed om zich heen kijkt zal in het bos zo nu en dan kleine komvormige terreindepressies zien. De kommetjes zijn in het algemeen bomtrechters uit de Tweede Wereldoorlog. Het zijn de nog steeds zichtbare inslagen van Geallieerde bombardementen om de spoorverbinding naar Duitsland onklaar te maken.

Doorlopend komen we terecht op een boslaan waar de route weer rechtsaf gaat. Deze laan brengt ons naar een bankje. In de omgeving van het bankje bevindt zich allerlei microreliëf. Enkele kommetjes daarvan zijn ongetwijfeld bomkraters. In deze omgeving lijkt echter ook kleinschalig naar grind te zijn gegraven. Verder zorgde de wind op de ijssmeltwaterafzettingen voor een enkel (stuif)duintje.

Bij het bankje gaat het voor de vijfde maal tijdens dit ommetje rechtsaf om terug te keren naar de laan van waaruit we het bos inliepen.

c. Links brengt die laan ons dan terug naar de Hertenlaan, die op haar beurt leidt naar de hoofdroute.

9. Na een bocht naar rechts zien we opnieuw de Dolderseweg. Aan de overzijde ervan omsluit een y-kruising met de Hertenlaan een plantsoentje met een herdenkingsmonument dat te bezoeken is. Daarna biedt de Dolderseweg naar links de mogelijkheid terug te keren naar het spoorwegstation waar de wandeling begon.

Toelichting

Het villapark Bosch en Duin occupeerde delen van een bebost geraakt duingebied bezuiden Den Dolder. Grindrijke (ijs)smeltwaterafzettingen raakten er in droge fasen van de laatste ijstijd op veel plaatsen bedekt door een pakket fijne windzanden. Het enigszins tot vrij sterk geaccidenteerde oppervlak van dat pakket kreeg de afgelopen millennia onder invloed van allerlei menselijke activiteiten te maken met verstuingen, die op enkele plekken tot op de dag van vandaag mogelijk bleven. Aan de verstuingen herinnert allerlei kleinschalig grillig reliëf.

Omstreeks het midden van de negentiende eeuw was het gebied van het huidige villapark Bosch en Duin nog vrijwel onbewoond en nauwelijks door wegen ontsloten. Wel bestonden toen reeds de kaarsrechte 17de-eeuwse Amersfoortseweg, Paltzerweg, Dolderseweg en het pad dat later verbouwd zou worden tot de verharde Hobbemalaan.

Bij de aanleg van de Amersfoortseweg is een zone ter weerszijden daarvan volgens een rasterpatroon verdeeld in 376 meter brede kavels, die van elkaar werden gescheiden door zandwegen.

In 1863 begon de toenmalige Nederlandsche Centrale Spoorwegmaatschappij de exploitatie van de treinverbinding Utrecht -Amersfoort. Pas in 1895 zou daaraan echter een halte Den Dolder worden geopend.

Omstreeks 1900 werd de voormalige spoorlijn Bilthoven-Zeist aangelegd. Ze liep dwars door het gebied van het huidige villapark Bosch en Duin zuidoostwaarts en verderop in een meer zuidelijke richting langs het gebied van Huis ter Heide. Zowel Bosch en Duin als Huis ter Heide zouden enkele tientallen jaren profiteren van een halte aan deze spoorlijn.

De omgeving van de drie spoorweghaltes zou in de twintigste eeuw geleidelijk over grotere oppervlakten bebouwd gaan raken. Daarvoor werd het gebied van Bosch en Duin gefaseerd ontsloten door een wijdmazig netwerk van overwegend flauwbochtige wegen. Bij de wegen werden gaandeweg enkele honderden luxe villa's gebouwd, die op zeer grote percelen kwamen te staan.

Met name in de tweede helft van de vorige eeuw werden sommige delen van het gebied dichter bebouwd. Tijdens de vijftiger jaren gebeurde dit al op het terrein van het voormalige buiten Rodichem, enkele decennia later in de noordwesthoek bij de Tolhuislaan en in het zuiden bij de Populierenlaan.

Om de kern van Den Dolder van doorgaand verkeer te bevrijden werd in de eerste helft van de zestiger jaren een omleidingsweg aangelegd. Als gevolg hiervan zou een noordoostelijke uitloper van het villapark worden doorsneden.

Het tracé van de in 1978 opgebroken railverbinding Bilthoven – Zeist is thans grotendeels in gebruik als fietspad.

Al sinds 1923 worden de ontwikkelingen in het Bosch en Duin kritisch gevolgd door een vereniging die het behoud van de kwaliteiten van het terrein nastreeft.

Van de nog onbebouwd gebleven gebiedsdelen kwamen sommige in handen van de Stichting Het Utrechts Landschap. In het zuidwesten van het beschreven gebied is een van die terreinen onderdeel van een veel groter eigendom van de stichting.

Het bijzondere van Bosch en Duin is vooral dat aantrekkelijke woonmilieus er over een grote aaneengesloten oppervlakte afwisselen met (ten dele ook) doorgankelijke groengebieden.

Alle rechten met betrekking tot de tekst en het kaartmateriaal uit deze uitgave berusten bij stichting Telluris. Persoonlijk gebruik van de uitgave is toegestaan maar niet voor zakelijke en commerciële doeleinden tenzij dit schriftelijk met de rechthebbende(n) is overeengekomen. Voor de foto's is de rechthebbende Stichting Geopark Heuvelrug i.o. of haar rechtsopvolger.